

101
 פלגאה —
 נענ מריבה, שהיה לו מריבה עם מר
 עוקנא שהיה אז ניה דין, כדאמרינן
 בפרק קמא (לעיל ז,א): בני אדם
 העומדים עלי ובידי למוכרם למלכות,
 והוא היה גניבא, כדמפרש התם. רוח
 צפונית — נוטה היא, לא חמה ולא
 לוונת, וממתקת את שאר הרוחות. בן נץ
 — מלאך העשוי כנץ. מעמידה —
 נכפיו. יאבר — לשון "אברתו" —
 יגדיל כנף.

1
 ירב הונא רב
 חסדא הווי יתבי, חליף ואזיל גניבא עלייהו, אמר
 חד לחבריה: ניקום מקמיה, דבר אוריין הוא.
 אמר ליה איךך: מקמי פלגאה ניקום? אדכי
 אתא איהו לגבייהו, אמר להו: במאי עסקיתו?
 אמרו ליה: ברוחות. אמר להו: הכי אמר רב
 חנן בר רבא אמר רב: ארבע רוחות מנשבות
 בכל יום, ורוח צפונית מנשבת עם כולן,
 שאלמלא כן, אין העולם מתקיים אפילו שעה
 אחת. ורוח דרומית קשה מפולן, ואלמלא בן
 נץ מעמידה, מתרבת כל העולם כולו מפניה,
 שנאמר: "המבינתך יאבר נץ יפרש כנפו לתימן".

עיון יעקב

1 א"ל אידך מקמי פלגאה ניקום. נראה דאפילו
 איסורא איכא לעמוד מפניו כיון שהוא
 בעל מחלוקת ואם יעשה לו כבוד כך יחזיק יותר
 במחלוקת ע"י שיתגאה שהוא עיקר גרם למחלוקת:

עלן ע"ל

2 וכן נמי אם החכ' הוא בעל מחלוק' אינו ראוי לכבוד כלל
 כדאמרינן בפ' כל הגט (ל"א ע"ב) נתי מר ניקום מקמיה דבר אורין הוא אמר ל' מקמי פלגאה ניקום.

ש"ת תשב"ץ חלק א סימן קמו

3 תלמיד חכם כל שאינו מצויין במדותיו וטכסיו אין שאר חכמים חייבים לנהוג
 בו כבוד של תלמידי חכמים והוא שאמרו כאן ברב הונא רב חסדא דהווי יתבי וחליף
 גניבא קמיהו אמר ליה חד לחבריה ניקום מקמיה דבר אוריין הוא ואמר ליה מקמי
 פלגא ניקום ורצה לומר בעל מריבה ומחלקת ועליו אמר מר עוקבא יי: בני אדם
 העומדים עלי ובידי למסרן למלכות כו' עד דום ליי' והתחולל לו כו' השכם והערב
 עליהם בבית המדרש כו'.

4 ולפיכך נ"ל של שמוחק נבעל מעשים ואין ספק בענייני רב יחזקאל עומדין מפניו שלא נוטה התורה נחמס אלא מפני שהחכמה
 מביאה לדי מעשים אלא שלא פרשה תורה במעשה כמו שפרשה בחכמה לפי שאין הכשר המעשה גלוי כמו שיתרון הכשר החכמה נראה לכל
 ומש"ה דחין שאני רב יחזקאל נבעל מעשים הוה כלומר וליכא תרתי רביו ובעל מעשים ולאו שקלין ניהו הלכך משמע דעומדין מפני יתיב
 וחכיס ומיהו ה"מ כשהוא גדול הימנו אבל אין גדול עומד מפני קטן מדאמרינן בגמ' (סג) דר' אלעאי ור' יעקב בר זבדי הו יתבי חליף
 ואזל ר' שמעון בר אבא וקמו מקמיה אמר לכו חדא דחוקן חכימין ואלא חבר כלומר וליכנס חייבין לעמוד מפני ואפשר שאשיל בשוין נמי
 פכור שאינו חייב לעמוד מפני חכם אלא בגדול ממוט ודאמרי' בפרק אלו תליאות (דף נ"ג) בתלמודי חכמים שעומדין זה מפני זה [התם משום
 דכל יומא שמעתייהו כפומא דהדדי והוה ליה כרטי ופרש"י ז"ל שם שעומדים זה מפני זה] אשיל' כמלא עיניו וכשהוא נחמא אשיל' גדול על קטן
 חייב כון שהוא רט:

ו'ן י'ר'ט'ן ז' א

יורה דעה רמג הלכות כבוד תלמיד חכם

ג [ט] ותלמיד חכם המזלזל במצות ואין בו יראת
 שמים הרי הוא כקל שבכבוד:

דף ל"א ע"ב מקמי פלגאה ניקום. נ"ל בס"ד על פי מה
 שאמרו רז"ל, כל המלמד לתלמיד שאינו הגון כאלו נוטע אשורה.
 ופרשתי בס"ד, מה טעם דקרו לתלמיד שאינו הגון בשם אשורה,
 והוא דתלמיד חכם הגון נקרא שור, כפי מה שכתב רד"ק ז"ל
 בפסוק ורברים לי: ייו בכור שורו הדר לו שכל אדם חשוב נקרא
 שור עיון שם, ובוה פרשנו מאמר סנהדרין דף מ"ב ע"א קרי רב
 יוסף אנפשיה ורב תבואות בכה שור, וכתבו התוספות משום
 דיוסף אקרי בכור שור דכתיב בכור שורו הדר לו ע"ש, ולכן
 זה התלמיד שאינו הגון נחלק אצלו אות וא"ו של שור לשני
 אותיות א"ה ונעשה אצלו אותיות אשורה, ולכן זה התלמיד חכם
 שאינו הגון קרו ליה בשם פלגאה וחלק התיבה לשתיים וקרי בה
 פלג א"ה כי אצלו חלוק אות וא"ו של שור לאותיות א"ה שבוה
 יהיה לו צירוף אשורה:

גן י'ר'ט'ן

6 .. ולכאורה ראה לדבר מהא דאיתא בסוף פרק כל הגט
 [ל"א ע"ב] רב הונא רב חסדא הווי יתבי חליף ואזיל גניבא
 מקמיהו אמר חד לחבריה ניקום מקמיה דבר אוריין הוא ואמר
 ליה אידך מקמי פלגאה ניקום, ואשכחן נמי עובדא בסוף פרק
 הניזקין [גיטין ס"ב ע"א] ברב הונא ור"ח וגניבא גופא דאמר חד
 לחבריה בהאי לישנא ממש א"כ הנראה מזה דפלוגתא דרב
 הונא ור"ח היא אי חייב למיקם מקמי רשע או לא דהא גניבא
 דפלגאה הווי עד שרצה מר עוקבא למסרו למלכות כדאשכחן
 בגיטין (דף ח) [ו' ע"א] ואפ"ה בעי למיקם מקמיה וראיתי להר"ן
 ז"ל דאדורבא מהאי עובדא דגניבא מקשה על שיטת רש"י
 מההיא דאמר ליה אידך מקמי פלגאה ניקום ונראה מדבריו
 דליכא פלוגתא בהא מילתא אלא מאן דבעי למיקם מקמיה לא
 היה ידע דפלגאה הוא ולבתר דשמע הודה לו ולמאי דפרישית
 מסוגיא דסוף פרק הניזקין לא משמע כן אם לא שנדחוק לומר
 דהני תרתי עובדי בחד זימנא הווי ולישנא לא משמע הכי:

נני י'ר'ט'ן י'ר'ט'ן

ועוד נ"ל בס"ד דאמרו רבותנו ו"ל וברכות דף ס"ד ע"א תלמידי
 חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב
 שלום בניך, וזה שהוא תלמיד חכם ובעל מחלוקת נחלק אצלו את
 וא"ו של שלום לאותיות א"ה ויהיה אצלו השלום צרוף לאשמה
 על דרך מה שאמר הכותב ויקרא ה' כ"ו על אחת מכל אשר יעשה
 לאשמה בה, ולכן קראוהו פלגא פלג אה, דאצלו וא"ו דשלום
 חלוק לאותיות א"ה:

גן יג' י"ג

10) [א"ל במאי עסקיתו. חשז
 ללא קמו מקמיה משום
 ללאו אדעתייהו שעוסקין
 בשום דבר עיון וא"ל
 ברמות איזו מהן קשה וא"ל
 הכי כו' ארבע רוחות
 מנשבות כו' מפורש פרק
 לא יחפור [נ"ג כה] ע"ש:
 קט"ו

11) במאי עסקתו, כ' מהרש"א ח"א שהגניס שלא עמדו ופסיו ושש
 שעסקו צעיונות עד שמרוב עונק ומשבתן לא השגיחו ולא
 לאו חומו, יראה משו"ס ח"ל ד' רוחות ומשבות בכל יום ויום לפנות
 עם כל ח', לרוח כי אין עולם בלא לדיקים גמורים שהוא כוח מוזרמים
 ולוחם לדיקים כאלו נוגה הולך ואור עד ככון היום, וכוח עכ"ל
 רשעים שהם מערציה דרך רשעים צאפלה וקקרא ים כי הרשעים כים
 נגש, וכוח תיוון דרום הוא ילה"ט היושג צפתח הלכ שביוון וכוח
 לפון הילה"ר הלפוני ארמיק ועליכס, וו"מ רוח לפוני עם כל ח' וא'
 חפי' לדיקים גמורים אשר ילה"ט שופטן ו"ו ח"א לכפוש מדרכי
 העולם לגמרי והיו עיניו למטה להטה"ז ולבו למועלה לשמים ע"כ
 אין טוב להעניק כל כך עד שיטגס ולא יצין מה שלפניו:

אמ"ס

שם אמרו ליה ברוחות. הנה ודאי לא הוציאו רבנן שקר חס
 ושלום מפיהם, דאפשר היו מדברים ברוחות אותה שעה. מיהו
 נ"ל בס"ד דכוונתו בזה על אותם הדברים שהיו מדברים
 בענייניו, שאמרו עליו שהוא פלגאה, ואין ראוי לקום מפניו,
 וחטא בעל המחלוקת הוא ברות, דחטאו בדבור שהוא רוח, כמו
 שאמר אנקלוס ובראשית כ"ו רוחא ממלא, ולכן במחלוקת קרה
 צעק משה רבנו ע"ה לפני הקב"ה, ואמר אל אלקי הרוחות לכל
 בשר, האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף וכפרתו כ"ו:

גן יג' י"ג

12) א"ל ברמות לא כיזנו נו כי היה כוונתם ברמות של בני חסם כוח
 נקסו אז כוונתם כי אמרו מקמי פלגאה ניקוס והיינו רוחו של גניבא:
 אמ"ס

14) ובהירדושי רבי עזריאל (ד"ה כג ה"ג) כתב, שהתכוונו למשנה (אבות פ"ג מ"ח) כל
 שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו, וכל שאין
 רוח הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו. ולפי זה מבאר הויכוח
 בין האמוראים האם לקום לכבודו, שלכאורה אפשר לומר גם להיפך, כל
 שרוח המקום נוחה הימנו רוח הבריות נוחה הימנו [שאם לא כן יהיה רוח
 הבריות אינה נוחה ועם כל זאת רוח המקום נוחה], ולכן אמר האחד ניקוס
 מקמיה שכיון שבר אוריין הוא ורוח המקום נוחה הימנו, מסתמא איש כזה
 רוח הבריות נוחה הימנו. וענה לו חבירו שלהיפך, כיון שהוא בעל מחלוקת,
 אין רוח הבריות נוחה הימנו, ולכן אף רוח המקום לא נוחה הימנו על אף
 שהוא בר אוריין.

וגי שפ"א הי"א וט"ו

15) קלה וששאלתם (ט) הא דאמר רב חנן בר אבא (י) ארבע רוחות מנשבות
 בכל יום ורוח צפונית מנשבת עם כל אחת מהן (יא) שאלמלא כן אין העולם
 מתקים ורוח דרומית קשה מכולם שאלמלא כן נין מעמידה אין העולם מתקיים
 אפילו שעה אחת ורוח דרומית קשה מכולם ואלמלא כן נין מעמידה מחרבת
 את העולם.

אל תתמהו מאלה, כי בכל עת רוח גדולה וחזק אלא ארבע רוחות
 שמנשבות בכל יום פעם זו ופעם זו ובנחת מנשבת רוח צפונית מנשבת עינתם
 חיי אדם כנעיונות, ופעמים שרוח דרומית מנשבת ונוכרת היא המחרבת ומטרפת
 את הנשמות ושם לה הקב"ה נין גדול שפורש כנפיו בפניה ממקום מוצאה
 ואוכר (א) את חזקתה, ואלמלא באה למקום הישוב בחזקתה היחה מחריבתו,
 והוה שכתוב המבינתך יאבר נין יפרוש כנפיו לחימן.
 קלו [ובן נין ג] שם למלאך ידוע, שדומה לרמות נין, פורש כנפיו לחימן,
 להעמיד רוח דרומית לפי שהוא קשה].

אלכו דגאלנין ג' י"ג ח"א 54-5